

Prof. dr hab. Henryk Jakub Pokora
emeryt

Warszawa, 21. sierpnia 2022

recenzja dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej

dr. Andrzeja Laskowskiego

*Budując system. Ochrona zabytków sakralnych w diecezji tarnowskiej na przełomie
XIX i XX wieku*

Kraków 2020

Pan dr Andrzej Laskowski stopień magistra historii sztuki uzyskał w 1997 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim (Wydział Historyczny), Tamże w 2005 r. otrzymał doktorat na podstawie dysertacji *Między Krakowem a Lwowem. Architektura i rozwój przestrzenny Jasta w okresie autonomii galicyjskiej* (promotorem prof. dr hab. Jacek Purchla, recenzentami profesorowie dr hab. Ewa Chojecka i Wojciech Bałus).

Pracę zawodową podjął w 1998 r. w Ośrodku Dokumentacji Zabytków (dziś Narodowy Instytut Dziedzictwa), gdzie jest nadal zatrudniony, ostatnio jako główny specjalista w Oddziale Terenowym w Krakowie, przedtem w Rzeszowie. W latach 2006-2009 był asystentem, a potem adiunktem w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (aktualnie Uniwersytet Papieski im. Jana Pawła II w Krakowie) na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego. Od 2008 r. do chwili obecnej pracuje na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie jako adiunkt w Kolegium Gospodarki i Administracji Publicznej).

Już stąd wynika, że habilitant miał okazję do zdobycia należytego doświadczenia tak w dziedzinie dokumentacji zabytków, jak i na niwie dydaktycznej. Tu należy dodać, że ukończył różnorakie studia podyplomowe, m. in. pedagogiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim, następnie w zakresie konserwacji zabytków architektury i urbanistyki (Politechnika Krakowska) czy witraży (Centrum Badawczo-Edukacyjne Konserwacji Zabytków Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie).

Bogaty jest dorobek w dziedzinie współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi. Co do projektów badawczych, wypada stwierdzić, iż jednym z wykonawców był w dwu zagranicznych i pięciu krajowych. Ponadto

otrzymywał stypendia czy to Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej (cztery razy) czy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (jeden raz). Należy również odnotować udział habilitanta w gremiach doradczych oraz jury konkursów polskich i zagranicznych, m. in. w procesie oceny wniosków złożonych z Polski do uzyskania Europa Nostra Awards 2002.

Niemale są osiągnięcia Andrzeja Laskowskiego w dziedzinie popularyzacji nauki. Świadczy o tym udział w ponad trzydziestu konferencjach bądź sesjach naukowych o zasięgu krajowym czy międzynarodowym, w czterech przypadkach połączony z pracami w ich komitetach organizacyjnych lub naukowych. Bogata jest lista prezentacji publicznych, liczy bowiem 53 pozycje, w tym 15 przed uzyskaniem doktoratu.

Bibliografia prac naukowych p. Laskowskiego jest nadzwyczaj obfita. Składa się z 98 pozycji, w tym 6 książek. Owe publikacje to rozdziały w naukowych monografiach (38 poz.) i czasopismach (54 poz.).

Badania obejmują w zasadzie trzy dziedziny – historię architektury oraz urbanistyki głównie XIX i 1. połowy XX wieku, dzieje konserwacji zabytków w Galicji i Polsce południowo-wschodniej z uwzględnieniem aktualnej problematyki konserwatorskiej oraz historię sztuki witrażowej. Ograniczywszy się do publikacji książkowych, co do obszarów pierwszego i drugiego należy na przykład wymienić: *Kadra techniczno-budowlana związana z Jastem w okresie autonomii galicyjskiej. Słownik biograficzny*, Kraków 2003; *Drewniany kościół p.w. św. Michała Archaniola w Binarowej*, Rzeszów 2004 (współautor Adam Organisty). Co do trzeciej – *Korpus witraży z lat 1800-1945 w kościołach rzymskokatolickich metropolii krakowskiej i przemyskiej*, t. IV: *Diecezja tarnowska*, cz. 1-2, Kraków 2017. W przypadku *Korpusu witraży* należy stwierdzić, iż tekst Laskowskiego wymagał znacznych zmian za sprawą i pod kierunkiem prof. dr. hab. Wojciecha Bałusa (przewodniczącego Polskiego Komitetu Narodowego Corpus Vitrearum) oraz Tomasza Szybistego. Dlatego, co niespotykane, obaj wymienieni są na stronie tytułowej jako autorzy „wskazówek i uzupełnień”.

Poza głównym nurtem studiów znajdują się także zagadnienia, dotyczące rzeźby i malarstwa. Ważną sferę badań stanowi terenowa inwentaryzacja zabytków, co, oczywiście, łączy się z zatrudnieniem w Narodowym Instytucie Dziedzictwa.

Laskowski jest autorem katalogu zabytków powiatów dębickiego, jasielskiego i ropczycko-sędziszowskiego w: *Dehio-Handbuch der Kunstdenkmaler in Polen*, Berlin 2020.

O aktywności naukowej habilitanta świadczą między innymi wykłady plenarne na 5 konferencjach zagranicznych i 30 krajowych, udział w komitetach organizacyjnych bądź naukowych konferencji (4 razy), ponadto uczestnictwo w pracach zespołów badawczych realizujących projekty (17 razy) czy wykonywanie ekspertyz na zamówienie instytucji (18).

Osiągnięcia Andrzeja Laskowskiego w dziedzinie naukowej, organizacyjnej i popularyzatorskiej spotkały się z wysoką oceną. Był trzykrotnie laureatem nagród miasta Jasła (1999, 2001 i 2005 r.), dwukrotnie Generalnego Konserwatora i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków - w 2006 r. na prace naukowe niepublikowane (rozprawa doktorska) i w 2019 r. w konkursie na najlepsze prace studialne, naukowe oraz popularyzatorskie dotyczące ochrony zabytków i muzealnictwa (studium ruralistyczno-konserwatorskie wsi Biesiadki), ponadto aż sześciokrotnie Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego za osiągnięcia naukowe (2013-2019).

Rozprawa habilitacyjna *Budując system. Ochrona zabytków sakralnych w diecezji tarnowskiej na przełomie XIX i XX wieku*, Kraków 2020 (ss. 580, il. 90), jak stwierdza habilitant, „jest efektem zarówno wieloletnich badań naukowych autora nad sztuką Polski południowo-wschodniej, jak i jego zainteresowań i praktyki nabytej w zakresie systemu ochrony zabytków na ziemiach Polski”. Składa się z siedmiu rozdziałów, ujętych w klamry *Wstępu* oraz *Podsumowania*, nadto *Aneksu*, *Streszczeń* (w języku angielskim i niemieckim), *Bibliografii* oraz dwu *Indeksów* (osobowego i geograficznego). Całość zasadniczego tekstu można podzielić na cztery części. W pierwszej przedstawiono różnorodne tło zjawisk z dziedziny ochrony zabytków. Zawiera trzy rozdziały: 1. *Stan badań i podstawa źródłowa opracowania* (s. 31-59); 2. *Zarys dziejów diecezji tarnowskiej do 1885 roku* (s. 59-83); 3. *Sytuacja budownictwa sakralnego i stosunek do dziedzictwa kulturowego w diecezji tarnowskiej do 1885 roku* (s. 83-99). W części drugiej sprawy dotyczą okresu 1886-1914. Omówiono je w dwu obszernych rozdziałach: 4. *Diecezja tarnowska w latach 1886-1914. Granice, obszar, kluczowe zjawiska* (s. 99-163) oraz 5. *Struktura*

administracyjna oraz charakterystyka najbardziej wpływowych gremiów i najaktywniejszych duchownych diecezji tarnowskiej w latach 1886-1914 (s. 163-207). W trzeciej części ukazano podstawy diecezjalnego systemu ochrony zabytków, tworzono w latach 1886-1914 oraz spróbowano określić jego składniki. Traktuje o tym najobszerniejszy z rozdziałów, rozdz. 6, ostatni – *Filary systemu ochrony zabytków sakralnych w diecezji tarnowskiej w latach 1886-1914* (s. 207- 423). Wreszcie część ostatnia zasadniczego tekstu, czwarta to *Podsumowanie* (s. 423-449), gdzie podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czym się charakteryzował kościelny system ochrony zabytków w diecezji tarnowskiej, czy był wystarczająco trwały i jakie przyniósł efekty. Moim zdaniem nie ulega wątpliwości, że mamy do czynienia z publikacją bardzo wartościową, tak pod względem wyboru tematu, jak i sposobu jego prezentowania. Praca dotyczy problematyki niezwykle istotnej dla dziejów ochrony zabytków w Rzeczypospolitej. Jest również wskazówką dla duchownych, jak powinno się dbać o mienie artystyczne w swoich parafiach. Wydawać by się mogło, że mankamentem rozprawy są zbyt wąskie ramy czasowe, obejmujące niewiele ponad ćwierć wieku, lata 1886-1914. Jednakowoż to cezura uzasadniona, bo wnosi nader istotny, ba, wręcz wzorowy, wkład w ochronę zabytków sztuki sakralnej w Polsce, także i dziś. Stwierdzam to z przekonaniem jako były pracownik Ośrodka Dokumentacji Zabytków, a następnie Zakładu Inwentaryzacji Zabytków Sztuki w Polsce (Instytut Sztuki PAN) oraz Wydziału Konserwacji i Restauracji Zabytków (Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa). Jedynym mankamentem książki jest jej tytuł, w którym zastosowano formę imiesłowu BUDUJĄC. Kojarzy mi się to natychmiast z felietonami Ewy Szumańskiej z kabaretu „Elita”, które zaczynały się słowami „Będąc młodą lekarką...”.

KONKLUZJA

W świetle poczynionych uwag z niekłamaną satysfakcją stwierdzam, że dorobek naukowy Pana doktora Andrzeja Laskowskiego, w tym rozprawa *Budując system. Ochrona zabytków sakralnych w diecezji tarnowskiej na przełomie XIX i XX wieku* (Kraków 2020) pod każdym względem spełniają warunki, by uznać je za podstawę do uzyskania habilitacji w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie nauki o sztuce.

